

Monika Borowiec, Tomasz Rachwał

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie

Sprawozdanie

z Pierwszej Ogólnopolskiej Metodycznej Konferencji Naukowej

“Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne”

Kraków, 27-28 września 2004 r.

W dniu 27-28 września 2004 r. w Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie odbyła się Pierwsza Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. “Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne” zorganizowana przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz Krajowe Centrum Edukacji Nauczycieli w Warszawie pod patronatem Wydawnictwa Nowa Era. Kierownictwo konferencji objęli prof. zw. dr hab. Zbigniew Ziolo i mgr Tomasz Rachwał, ponadto w Komitecie organizacyjnym uczestniczyli prof. AP dr hab. Zbigniew Makieła, prof. AP dr hab. Roman Fedan, mgr Monika Borowiec, mgr Teresa Lasocka oraz mgr Paweł Pocheć.

Konferencja miała na celu prezentację wyników prac badawczych i wymianę doświadczeń związanych z problematyką przedsiębiorczości, przeprowadzenie dyskusji na temat znaczenia nauczania przedsiębiorczości w procesie rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa, konfrontację poglądów na temat celów, treści i metod nauczania przedsiębiorczości oraz wymianę wiedzy i doświadczeń na temat metodyki nauczania przedsiębiorczości i innych przedmiotów ekonomicznych na wszystkich poziomach edukacji.

W konferencji wzięło udział ponad 200 osób niemal z całej Polski, w tym pracownicy naukowcy i naukowo-dydaktyczni reprezentujący różne ośrodki akademickie w kraju, doradcy metodyczni i nauczyciele przedsiębiorczości i innych przedmiotów ekonomicznych, autorzy programów, podręczników

i innych pomocy dydaktycznych do nauczania przedsiębiorczości, przedstawiciele władz samorządowych i organizacji pozarządowych odpowiedzialni za rozwijanie przedsiębiorczości oraz przedsiębiorcy i inni praktycy życia gospodarczego. Ponieważ problematyka przedsiębiorczości jest bliska naukom geograficznym i ekonomicznym, większość uczestników konferencji stanowili geografowie i ekonomiści, chociaż należy podkreślić, że ze względu na wieloaspektowym wymiar przedsiębiorczości brali w niej udział także przedstawiciele nauk psychologicznych, socjologicznych pedagogicznych, politologicznych, prawnych, historycznych i in.

Obrady otwarł prof. zw. dr hab. Zbigniew Ziolo - Kierownik Zakładu Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej IG AP w Krakowie. Poszczególne sesje przewodniczyli: w pierwszym dniu konferencji - prof. AP dr hab. Bronisław Górz –Kierownik Zakładu Geografii Ekonomicznej IG AP w Krakowie, prof. AP dr hab. Zbigniew Makiela, prof. AP dr hab. Roman Fedan, dr Wiktor Osuch – Wicedyrektor Instytutu Geografii AP w Krakowie, a w drugim dniu konferencji – mgr Monika Borowiec, mgr Tomasz Rachwał oraz prof. zw. dr hab. Zbigniew Ziolo, który dokonał także podsumowania i przedstawił wyniki konferencji.

Ogółem na konferencję zgłoszono 36 referatów i 2 komunikaty. W pierwszej sesji obrad poruszona została problematyka globalizacji i współczesnych wyzwań cywilizacyjnych, wpływających na rozwój przedsiębiorczości. W referacie wprowadzającym prof. zw. dr hab. Zbigniew Ziolo (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) pt. “Światowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości” podkreślił polaryzację w rozwoju społeczno-gospodarczym współczesnego świata w świetle wybranych wskaźników makroekonomicznych oraz rozmieszczenia zarządów międzynarodowych korporacji. W kolejnym referacie mgr Piotr Maśloch (Centrum Kształcenia Ustawicznego / Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu) zarysował problematykę procesów globalizacji, zwracając uwagę na główne cechy tego procesu, jego rozwój w ujęciu historycznym oraz na czynniki, przejawy i efekty

globalizacji w aspekcie ich oddziaływania na rozwój współczesnej cywilizacji. Do zagadnień tych nawiązał także mgr Jacek Strojny (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie) w referacie “Wyzwania globalizacyjne a koncepcja zarządzania przedsiębiorczego” oraz dr Stanisław Sala (Akademia Świętokrzyska w Kielcach), w referacie nt. “Rozwój i znaczenie korporacji transnarodowych w gospodarce światowej”. Mgr Jan Szczepankiewicz (Krajowe Forum Przedsiębiorczości) w swoim referacie podkreślił, że polska przedsiębiorczość w przewidywanym okresie zmian cywilizacyjnych na świecie ma do odegrania szczególną rolę zarówno wymiarze krajowym jak i międzynarodowym.

W kolejnej sesji podjęta została problematyka rozwoju przedsiębiorczości w ośrodkach lokalnych, co zostało przedstawione na przykładzie miasta Jarosławia przez prof. dra hab. Romana Fedana (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) w referacie pt. “Rola przedsiębiorczości w aktywizacji ośrodków lokalnych”. Do problematyki tej nawiązał mgr Janusz Surma (Małopolskie Forum Przedsiębiorczości), który w swoim referacie wskazał na historyczne czynniki warunkujące intensywny rozwój gospodarczy Wielkopolski, w tym rolę postaw przedsiębiorczych mieszkańców tego regionu. W kolejnym referacie mgr Norbert Tomkiewicz (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego) omówił rolę funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w spieraniu rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, dokonując ich szczegółowej charakterystyki. Dwa ostatnie w tej sesji referaty dotyczyły funkcjonowania przedsiębiorstw w Polsce. Mgr Grzegorz Wielgus (Urząd Statystyczny w Krakowie) przedstawił problemy funkcjonowania przedsiębiorstw związane ze stosowanymi w Polsce klasyfikacjami statystycznymi, zaś mgr inż. Jerzy Janczewski (Zespół Szkół im. S. Staszica w Gąbinie) przeprowadził analizę wykorzystania różnych kryteriów i miar mogących służyć ocenie przedsiębiorczości firm.

Sesja popołudniowa obejmowała głównie problematykę treści kształcenia i roli przedsiębiorczości w kształceniu studentów specjalności geografia

z przedsiębiorczością i gospodarką przestrzenną Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie, a także jej znaczenia w strukturze nauczania szkół ponadgimnazjalnych. Prof. zw. dr hab. Zbigniewa Ziolo (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) przedstawił główne cele i treści kształcenia nauczycieli przedsiębiorczości na specjalności “przedsiębiorczość i gospodarka przestrzenna” realizowanej w Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Do tej problematyki nawiązywał kolejny referat, zaprezentowany przez mgr Monikę Borowiec (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) pt. “Rola praktyk z przedsiębiorczości w kształceniu studentów geografii na specjalności “przedsiębiorczość i gospodarka przestrzenna”. W następnym referacie pt. “Uwagi dotyczące realizacji przedmiotu podstawy przedsiębiorczości” prof. dr hab. Marta Juchnowicz (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) zarysowała współczesną rolę systemu szkolnego, założenia Strategii Lizbońskiej oraz zintegrowanego modelu edukacji “podstaw przedsiębiorczości”. Prof. dr hab. Zbigniew Makiela (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) i mgr Barbara Makiela (XIII Liceum Ogólnokształcące w Krakowie) w referacie pt. “Przedsiębiorczość w strukturze nauczania szkół ponadgimnazjalnych” zwrócili uwagę, że jednym z celów nauczania podstaw przedsiębiorczości jest próba przekształcania systemu kształcenia w polskich szkołach tak, aby przekazywana wiedza miała w większym stopniu charakter aplikacyjny. W swoim referacie przedstawili oni także proponowane treści kształcenia “podstaw przedsiębiorczości” oraz warunki ich skutecznej realizacji. Opinie uczniów i rodziców (na przykładzie wybranych krakowskich szkół) na temat realizacji przedmiotu “podstawy przedsiębiorczości” zostały przedstawione przez dr Wiktora Osucha (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) i mgr Edytę Osuch (Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 14 w Krakowie). Do problematyki tej nawiązywał kolejny referat mgr Marka Bartonia (Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Katowicach) nt. “Przedsiębiorczość jako przedmiot matury 2008”. W kolejnym referacie mgr Ewa Łazowska (Zespół Szkół Handlowych im. B. Prusa w Katowicach) pt. “Metodyka nauczania “podstaw przedsiębiorczości”

i “podstaw ekonomii” zauważyła, że niektóre treści przedmiotu “podstawy ekonomii” pozostają w ścisłej korelacji z “podstawami przedsiębiorczości”, natomiast mgr Jerzy Desperak (X Liceum Ogólnokształcące w Krakowie) w swoim referacie podkreślał rolę wyposażenia uczniów w przydatne umiejętności dla podejmowania racjonalnych decyzji dotyczących wyboru zawodu, co oznacza wg niego potrzebę i konieczność stworzenia systemu doradztwa zawodowego w szkołach. Następny referat nt. “Technologia informacyjna a przedsiębiorczość w szkole ponadgimnazjalnej” został wygłoszony przez mgr Piotra Uczkiewicza (Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bochni), który stwierdził, że pod wpływem technologii informacyjnych zmienia się rola nauczyciela (w tym także nauczyciela przedsiębiorczości) i obecnie musi być on przewodnikiem ucznia w zdobywaniu i ocenianiu informacji istotnych dla danej dziedziny wiedzy.

W drugim dniu konferencji pierwsza sesja obejmowała przede wszystkim problematykę kształtowania postaw przedsiębiorczych uczniów, rynku pracy oraz metod i doboru treści w nauczaniu przedsiębiorczości. W pierwszym referacie nt. “Rozważania nad zagadnieniem przedsiębiorczości w kontekście otwartości człowieka na świat” dr Longina Strumska-Cylwik (Uniwersytet Gdański) dostrzegła wyraźne związki otwartości z zagadnieniem przedsiębiorczości i aby wyraźniej podkreślić korelacje zachodzące między otwartością i przedsiębiorczością, przedstawiła własną propozycję reinterpretacji The Johari Window Model. W kolejnym referacie mgr Tomasz Rachwał (Akademia Pedagogiczna w Krakowie), w świetle przyjętego autorskiego rozumienia postawy przedsiębiorczej przedstawił propozycję celów w zakresie kształtowania postaw do realizacji na lekcjach przedsiębiorczości, zwracając szczególną uwagę na konieczność kształtowania u uczniów fundamentalnej postawy przedsiębiorczości oraz postaw etycznych w pracy i biznesie na wszystkich poziomach edukacji szkolnej. Do problematyki tej nawiązała mgr Jadwiga Gabała (Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych Nr 1 w Tarnowie), która przedstawiła wyniki badań postaw przedsiębiorczych we

własnej szkole. Przedmiotem wystąpienia mgr inż. Barbary Baran (Zespół Szkół nr 1 w Krakowie) były treści nauczania z zakresu funkcjonowania rynku pracy oraz przemian struktury zatrudnienia. Do problematyki tej nawiązał dr Paweł Czapliński (Pomorska Akademia Pedagogiczna w Słupsku), który przedstawił wnioski z własnych badań ankietowych nad aktywnością zawodową uczniów i ich poglądami na temat funkcjonowania rynku pracy, zaś mgr Danuta Jamróz (Zespół Szkół Włókienniczych im. Nauczycieli Tajnego Nauczania w Lublinie) i mgr Elżbieta Mitura (Lubelskie Centrum Edukacji Zawodowej w Lublinie) zaprezentowały podjętą przez siebie inicjatywę, polegającą na zorganizowaniu trzech edycji wojewódzkiego konkursu "Przedsiębiorczy uczeń na rynku pracy". Do problematyki rynku pracy nawiązała także mgr Urszula Batorska (II Liceum Ogólnokształcące im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie) w referacie nt. "Rodzaje i struktura bezrobocia w Polsce". W kolejnym referacie mgr Beata Ciupińska (Zespół Szkół Elektryczno-Elektronicznych w Radomsku) podkreślała istotę komunikacji interpersonalnej w przedsiębiorczości oraz możliwości przewyższania trudności w kontaktach interpersonalnych. Dr Mariola Tracz (Akademia Pedagogiczna w Krakowie), w referacie "O niektórych ustaleniach w zakresie doboru treści nauczania z podstaw przedsiębiorczości do podstawy programowej i programu nauczania" skupiła się na ważnej problematyce formułowania podstawy programowej i programów nauczania tego przedmiotu, zaś mgr inż. Elżbieta Nyga (Zespół Placówek Doskonalenia Nauczycieli w Ciechanowie) podkreślała znaczenie doboru odpowiednich metod nauczania, które aktywizują uczniów podczas zajęć lekcyjnych w procesie kształcenia przedsiębiorczości.

Sesja popołudniowa dotyczyła wybranych treści kształcenia na lekcjach przedsiębiorczości. Dr Piotr Kasprzyk (Katolicki Uniwersytet Lubelski) przedstawił rolę zagadnień prawnych istotnych w kształceniu podstaw przedsiębiorczości (na przykładzie ustroju prawnego małżonków prowadzących działalność gospodarczą) i wskazał na konieczność doboru odpowiednich treści nauczania z tego zakresu. Dr Danuta Piróg (Akademia Pedagogiczna

w Krakowie) w swoim referacie postawiła tezę, iż majoryzowanie treści z zakresu edukacji europejskiej w cyklu kształcenia szkolnego, jak również rzetelne, pogłębione realizowanie tematyki europejskiej przez nauczycieli przygotowanych do nauczania podstaw przedsiębiorczości, daje szansę przygotowania ucznia do poznania, zrozumienia i właściwego odniesienia do współczesnych wyzwań cywilizacyjnych. Mgr Maria Rachwał (Małopolskie Forum Przedsiębiorczości) i mgr Tomasz Rachwał (Akademia Pedagogiczna w Krakowie) zwrócili uwagę na duże znaczenie problematyki obsługi klienta w nauczaniu podstaw przedsiębiorczości i przedstawili propozycję treści nauczania z tego zakresu. Propozycje zajęć lekcyjnych z zakresu podstaw przedsiębiorczości przedstawiły mgr Maria Szczepańska (XIV Liceum Ogólnokształcące w Białymstoku) w referacie pt. “Scenariusz lekcji: “Ochrona konsumenta” oraz mgr inż. Małgorzata Kulikowska (Liceum Ogólnokształcące im. K.K. Baczyńskiego w Białymstoku) w wystąpieniu pt. “Scenariusz lekcji: Podatki pośrednie (VAT, akcyzowy)”.

Podsumowania dwudniowych obrad konferencji dokonał prof. zw. dr hab. Zbigniew Ziolo. W świetle przedstawionych referatów i ożywionej dyskusji wydaje się, że konferencja w pełni spełniła założone cele. Umożliwiła ona prezentację szerokiej problematyki z zakresu przedsiębiorczości, konfrontację poglądów jej licznych uczestników na temat celów, treści i metod nauczania podstaw przedsiębiorczości i innych przedmiotów ekonomicznych na wszystkich poziomach edukacji, ich roli w procesie kształcenia oraz wymianę doświadczeń na temat metodyki nauczania tych przedmiotów. Trwałym dorobkiem konferencji pozostanie wydawnictwo pokonferencyjne, pod red. Z. Ziolo i T. Rachwała, wydane przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, które rozpocznie serię wydawniczą pt. “Przedsiębiorczość –Edukacja”.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że - jak wykazały obrady konferencji - problematyka przedsiębiorczości znakomicie rozwija się na polu nauk geograficznych. W wygłoszonych referatach i żywych dyskusjach po każdej

sesji wielokrotnie odwoływano się do metodologii nauk geograficznych i zasobów wiedzy z geografii społeczno-ekonomicznej, dlatego wydaje się konieczne podjęcie intensywnych działań na rzecz “zagospodarowania” tej problematyki przez geografę. Warto także podkreślić wyjątkowe, ogromne zainteresowanie obradami konferencji wśród nauczycieli (w tym także nauczycieli geografii, którzy zdecydowali się na ukończenie dodatkowych studiów uprawniających do nauczania przedsiębiorczości), co świadczy o potrzebie zacieśniania związków między nauką a oświatą.

Ponieważ zainteresowanie podjętą problematyką przekroczyło nasze oczekiwania, organizatorzy podjęli decyzję o kontynuacji podjętej dyskusji w cyklicznych konferencjach, które będą odbywać się w pierwszej połowie października każdego roku. Kolejna konferencja z tego cyklu pt. “Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki” wraz specjalną sesją nt. “Rola etyki w przedsiębiorczości” odbędzie się w Krakowie w dniach 10-11 października 2005 r..